

4894

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

7635

PAPA DE LA NEVA

Inv. 4894

CONFERINȚĂ ȚINUTĂ LA ATENEUL ROMÂN

IN ZIUA DE 7 DECEMBRE 1901

DE

B. P. HASDEU

BUCUREȘTI

PENTRU

SOCIETATEA „TINERIMEA ROMANA”

7584

EDITURA SOC. «TINERIMEA ROMÂNĂ»

1901.

281.93 (042)

PAPA DE LA NEVA

Conferință ținută la Ateneul Român în ziua
de 7 Decembrie 1901 pentru Societatea
„TINERIMEA ROMÂNĂ“

Vasile Urechiă, președintele Ateneului și primul fondator, nu mai este printre noi.

Fost'am cu dînsul într'o strînsă legătură în curs de aproape patruzeci de ani; și regret că n'am putut să fiu față la înmormîntare, ca să fi vărsat atunci o lacrimă ferbinte. Acuma, după două săptămîni, lacrima cea caldă s'a recit, s'a cristalisat; dar tocmai de aceea a devenit cugetată și trainică. Mă simțesc dator a începe conferința mea printr'un omagiū adus marelui Ateneist.

Intr'una din nenumăratele sale lucrări, Urechiă povesteste cum într'o zi m'a ferit dînsul de cnota muscălească, și cum, la rîndul meu,

într'altă zi, l'am ferit eū de etaganul turcesc. Aşa a fost. Ne-am scăpat viaţa unul altuia. Este nu mai puţin adevărat—ceea-ce el n'a spus'o, dar o spun eū—în timp de treizeci de ani noi necontenit ne-am cęrtat, ne-am eiorovăit, ne am pişcat mereū. Şi totuşi noi n'am încetat nicī odată de a ne iubi vrînd --nevrînd, simţind o imperioasă neînţeleasă atracţiune reciprocă. Voiū da un exemplu din cele multe.

Ca ministru sub Ioan Brătianu, Urechia m'a destituit din membru al consiliului permanent al instrucţiunii publice, fiind-că refuzasem de a-i satisface o veleitate ministerială; ei bine, peste câte-va zile Facultatea de litere m'a ales Decan, şi printre ceī-l'alţi profesori m'a votat şi Urechia; iar după o lună, nu mai departe, el însuşi m'a rugat să reintru în consiliul permanent, numindu-mă printr'un nou decret regal, şi m'a şi trimis imediat la Paris pentru ca să represint acolo România la inaugurarea monumentului lui Michelet.

Acelaşi fel de antinomie ni s'a întimplat amîndurora mai la fie-care pas; ne supăram, ne isbeam, ne

respingeam, și nu ne puteam despărți, nu era chip a nu ne iubi.

Să fie oare o enigmă psihologică? să fie o tainică fatalitate a soartei individuale? Nu. Sunt aproape patru-zeci de ani de cînd eî sunt căsătorit. Eî unul n'am avut pretenția nici odată de a fi sfînt în sensul canoanelor sinodale; am fost păcătós, rău, یتe; și în curs de aproape patru-zeci de ani, nu odată pe an, une-orî nu odată pe lună, m'am certat cu nevasta mea; dar o secundă măcar noi nu ne-am gîndit la divorț, ci ne am iubit și ne iubim din ce în ce mai mult, amîndoi ajunși bătrîni. Odată, în tinerețe, nevasta mea se plîngea unei prietene de peccadilele mele. Prietena a întreat'o: cum dară de-l mai iubești? Nevasta mea یتa răspuns simplu: nu-l pot lăsa, e mare patriot... De aceeași natură, saî foarte asemănată, este iubirea între două adevărați amici. O idee supremă, o idee eternă unește două suflete, pe cînd tot odată idei secundare și terțiare le desbină: le desbină și — trec. Cu Urechia mă lega într'un mod indisolubil ideea supremă eternă a Românismului; ne desbinaî procedurile și pun-

turile de vedere, — diferență radicală de temperament.

Cele mai multe instituțiuni culturale la noi se datorează direct sau indirect lui Urechiă. Intre altele, cea mai de frunte este Academia Română. Așa cum se întemeiase din capul locului, Academia noastră este Urechiă întreg: reprezentarea tuturor provinciilor române înaintea și mai presus de toate, culminarea științifică sau specialistă pe a doua linie. A fost inspirațiunea cea mai fericită. Grație lui Urechiă, Românii n'aŭ căzut în pacoștea zizaniei academice așa zicând confesionale ca la Sîrbi, cari aŭ o Academiă pravoslavnică la Belgrad și o altă Academiă papistașă la Agram, adesea dușmănoasă una alteia, ambele sterpe pentru viitoarea renaștere a totalității naționale sîrbești.

La orî-ce capăt al Europei, fie congres, fie o solemnitate internațională, pretutindenea unde putea să răsune faîma numelui român, Urechiă trebuia să fie acolo, trebuia să înfrunte pe rău-voitorișii noștri, trebuia să acățere tricolorul nostru, trebuia să se bage printre somități străine, pentru a cîștiga

tovarăși causei naționale. Pe la noi mulți zîmbiaș, privind pe Urechia la Capitoliu însoțit de un cioban ardelean; mulți zîmbiaș citind ne-terminabila polemică daco-romanică a lui Urechia în ziare franceze, ita- liane și spaniole; mulți zîmbiaș la noi, dar nu zîmbiaș Ungurii, Mus- calii și Evreii, ci scrișnaș din dinți cu furia dușmanii avîntului pan-la- tin al Românilor. Telegrama de con- doleanță, pe care s'a grăbit a o trimite primarul Romei principele Colonna la moartea președintelui nostru, este cel mai elocinte epitaf pentru mormînt, și cea mai viuă mîngăiere pentru spiritul cel desin- carnat al lui Urechia: te plînge Urbea Eternă!

Moldovean din fundul munților de la Neamț, Urechia simția aceeași simpatie pentru orî-ce suflare româ- nească de orî-și-unde. Macedono-ro- mîni îi datorează immens, dacă nu chiar tot sub raportul mișcării in- telectuale. Româtimea de peste Car- pați n'au încetat și n'ar trebui să înceteze de a'l bine-cuvînta. Cîtă brumă a putut, a făcut el și Basa- sarabenilor, pentru cari mult va putea să facă numai doară Dumne- zeu față cu pravoslavnică Rusia.

Urechia îmbrățișa de o potrivă pe toți Români, mai ales pe cei înstrăinați. Printr'un fel de instinct, el susținea de asemenea cu căldură pe Albanesi, fără a le fi studiat originile; și când eu am demonstrat într'o ședință a Academiei că Albanesi sînt posteritatea directă a Dacilor, Urechia era fericit că ghicise adevărul și m'ia zis emoționat: *ἔσθηκα*.

Pornirea firească a lui Urechia nu era spre cugetare, ci spre acțiune: acțiune, iarăși acțiune, ne'nteruptă acțiune, o forță gigantică de acțiune pe aceeași întinsă sferă a naționalității române în toate raporturile ei. El a scris și a tipărit prodigios de mult; dar om de știință n'a fost în înțelesul riguros al cuvîntului; prea puțin artist în literatură; prea îl desgustă obiectivitatea, prea îl obosea recea și înceata metodă. Ca agitator însă pentru binele și mărirea neamului românesc, Urechia a fost sublim, nimenea nu va putea să-l înlocuească, nimic nu va putea să-l întunece în istoria noastră națională, în care el va rămâne ca un arhanghel al entuziasmului în memoria tuturor Românilor.

Bătrîni se duc unul cîte unul;

cîți mai rămîn încă pe pămînt, să nu le amărîm ultimele lor momente. Un vechi proverb românesc zice: «cine n'are bătrîn, să'si cumpere». Sunt timpuri în istoriă, cînd tineretul dictează, iar moșnegii cată să asculte: așa este într'o epocă de revoluțiune. Sunt alte timpuri, cînd tineretul trebuie să urmeze ascultător după povata moșnegilor: așa este într'o epocă de progres normal. Moșneag a fost Cavour; moșneag a fost Bismarck; moșneag a fost Gladstone; astăzi bătrînul Krueger abia se mai ține pe picioare, și totuși sgudue pe uriașa Anglie. Ori-cînd însă, fie în revoluțiune, fie în evoluțiune, tinerii și bătrînii să păsească braț la braț cu dragoste și în armoniă. Iată de ce e, bătrîn, vă vorbesc astăzi în numele Societății «Tinerimea».

Societatea *Tinerimea*, nu cum-va s'o confundați cu Societatea *Junimea*, care nu mai există. *Tinăr* și *june* nu sunt sinonimi în limba română. *Tinărul* este numai tinăr, iar *junele* poate să nu fie «tinăr», căci *june* înseamnă românește om neînsurat în genere, un celibatar, un amator de însurătoare, fie el chiar un flăcău unguresc de șasezeci de ani. De aceia, se vede, Socie-

tatea *Junimea* nu mai există, fiind-că s'a însurat; și dacă soția e prea sglobie și sburdalnică, două zeflemele la un loc, în curînd se va întîmpla o jalnică văduvie. Repet dară că eu n'am a face cu foasta *junime*, nici cu *junimea* cea transformată, ci numai cu *tinerimea*.

O altă lămurire. Un ziar bucureștean, de altmintrelea foarte amical, anunțînd conferința mea de astă seară, adăogă că voi combata pe Slavî. Pe Slavî? nu; este o eroare. Eu n'am combătut nici o dată pe Slavî peste tot; ba încă pentru Bulgari și pentru Sirbi în specie am avut pururea o deosebită simpatie, ci am combătut și voi combata ori-și-cînd pe Muscalî. Tot așa eu nu sunt contra Semiților peste tot. Arabii sunt Semiți, și totuși eu i-am lăudat tot-d'auna; dar în veci voi fi contra Evreilor. Pe Evrei și pe Muscalî eu nu-i voi cruța nici chiar pe patul de moarte, căci sunt elementele cele mai periculoase pentru Români și pentru ori-care altă naționalitate, unii desnaționalizînd, ceilalți cosmopolitizînd, în fond tot una, Muscalî și Evrei.

Ultima mea conferință de pe acea-

stă tribună a Ateneului a fost ținută cu ocaziunea asasinatului lui Mihăileanu. Nenorocitul patriot macedoromân fusese împușcat în mijlocul Bucureștilor de către un fanatic Bulgar, împins la aceasta de faimosul Boris Sarafov, președintele comitetului celui bulgăresc de ucigași și de escroci. Indignați la culme, Românii acuzaă întreaga naționalitate bulgară. Presa română, mai ales cea bucureșteană, fulgera și trăsnea fără excepțiune asupra vechilor noștri prieteni de peste Dunăre. Atunci eu mă crezusem chemat a demasca pe adevărații criminali, pe singurii instigatori ai dușmăniei între Români și Bulgari, pe pururea ascunsul Mefistofeles: Rusia, lucrînd nu pe față prin guvernul cel oficial, ci printr'un guvern ocult, așa numita societate pan-slavică filantropică de la Petersburg, înființată altă-dată de nefastul Ignatiev, menținută și întărită de alți miș de Ignatievi și mai de ai dracului. Comitetele Bulgărești și Sarafoviilor lor sunt un simplu instrument al Muscalilor, Rusia fiind împedecată prin elementul românesc de a-și putea realiza pretinsa lor « misiune istorică » de a apuca mai curînd Stambulul.

Prin aceea conferință eu am arătat Românilor în 1900, ceea ce arăta nemuritorul nostru Heliade la 1850 în a doua lui scrisoare către Români, publicată în *Curierul de ambe-sexe*. Pentru ca să vedeți că tactica Rusiei a rămas astăzi întocmai după cum a fost cu o jumătate de secol înainte și după cum a fost tot-d'a-una, voi reproduce textual un pasagiū din aceea scrisoare a profetului Heliade.

Iată-l :

«Am desvălit, — zice Heliade, —
«am desvălit înaintea soareluī ca-
«balele protectoratului răpitor, ca-
«bale de mai mult de un secol ;
«smuls'am masca Țarului, și am
«înfierat pe acest Faraon de la Nord,
«am însemnat cu Crucea pe Dracul
«de Miază-noapte...»

Și mai jos Heliade urmează :
«Această Rusiă care vă trimese
«zavera cu Ipsilante, care vă aduse
«ciuma, holera și Regulamentul la
«1828, care vă făcu a mînca humă
«și coaje de copaci luindu-vă făina
«și mălaiul ; această Rusie ce vă
«prepară omorul, focul și prada ave-
«rilor la 1848 ; tot această *ortodoxă*
«și *protectoare* putere nu încetează

«prin uneltele sale a vă turbura
«din nou pacea...»

Cînd oare vorbește Heliade: la
1850? sau nu cum-va tocmai as-
tăzi?

Și acele cuvinte la 1850 le re-
peta cu Heliade: Tel, Maghieru, frații
Golești, frații Brătienii și legiunea
tuturor adevăraților Români.

Drept respuns, Muscalii vindea
la noi pe la sate iconițe de sfinți
și caricaturi de împărați, niște măs-
gălituri eftine și proaste, și fiind-că
Români le luaă mai mult gratis,
Rusia striga: «vedeți că poporul
moldovenesc iubește sfînta Rusiă!»
pe cînd în realitate țărani, în graul
lor cel fără etichetă, nici o dată nu
caracterisa pe Muscali alt-fel de cît
porci, mai ales *porci hărbareți*, cu-
vîntul *hărbareț* aplicându-se numai
la porci și la Muscali.

Ar crede cine-va că țărani noștri au
citit pe marele Frances de altă dată,
pe nemuritorul Montesquieu, care
în «Esprit des lois», cartea XIV,
capitolul 2, zice lămurit: «Il faut
écorcher un Moscovite pour lui
donner du sentiment.» — Muscalul
nu simte pînă ce nu'l jupuești de
piele, și fiind-că noi nu'l jupuim,

hărbarețul reveniă mereu și a revenit și acuma.

Abia s'aŭ așezat în mormînt oasele lui Mihăileanu, abia a fost demascată mișelia societății pan-slavice de la Petersburg, nu s'au uitat încă scandalul achitării lui Sarafov de către uneltele cele muscălești de la Sofia, și iată că porcul cel hărbareț reapare în capitala Romîniei printr'o foită periodică rusește și franțuzește, sub titlul de «L'Orient orthodoxe», unde își începe profesiunea de credință cu următoarele cuvinte :

«Le but de l'*Orient orthodoxe* est «de rapprocher les peuples des Balkans: les Grecs, les Roumains, les Bulgares et les Serbes avec la Russie, ayant une religion commune; de montrer leurs intérêts vitaux et de les défendre contre les attaques des étrangers. Pour arriver à ces fins il est absolument besoin d'une confédération balkanique, **sous la protection d'une puissance comme la Russie...**» etc. etc., din ce în ce mai nerușinat.

În capul acestei foite figurează un Serb: d. Dragutin Ilici, — un fel

de paravan, pentru ca să nu se zică că este o operă exclusiv muscălească, sau mai bine pentru ca să fie un simbol că un Serb scriind rusește în România represintă deja un început al confederațiunii balcanice. Asemenea marafeturi nu sunt ceva nou în tactica muscălească. Serbul însă, d. Ilici, ne surprinde că nu cunoaște istoria literaturii sîrbești. A mai fost un Serb, tocmai cel d'întăi pan-slavist în legătură cu Muscalii, un Serb tobă de carte: Iuraï Krijanici, care la 1645 a plecat la Moscova și peste cîțiva ani s'a văzut condamnat și exilat în Siberia. În Siberia un Serb pan-slavist foarte învățat! Norocul d-lui Ilici este că prea învățat nu pare a fi; dar Muscalii trimit în Siberia și pe cei ignoranți.

Pentru o confederațiune balcanică am fost și eu tot-d'a-una; ba ținusem chiar în Ateneu în acest sens o conferință sînt acum vre-o patru zeci de ani, cînd Ateneiștii se întruneau în palatul de lîngă Cișmegiū; o confederațiune însă fără Muscalii și fără motiv ortodox; o confederațiune între Români, Greci, Bulgari, Serbi, Albanezi, și poate și Unguri. Muscalii n'aū ce căuta în

Balcani, locul lor fiind în Urali. Apoi, dacă e vorba de ortodoxia, Muscalii să pretinză cel mult că sînt un soi de creștini, fie; dar ortodoxii ei nu sînt, ci profesază numai un rit cu totul deosebit, care se poate numi *tzarodoxia* cu un *Papa la Neva*. Aceasta nu este un paradox, ci un adevăr demonstrabil, pe care îl voi și demonstra.

Inceputurile ortodoxiei la Români sînt din veacul de mijloc, împreună cu Sërbi și Bulgari, din aceeași fîntînă greacă bizantină. Pînă la secolul trecut noi, Români, nici n'am fost vecini cu Muscalii, ci cu Rutenii, cu Rușii propriu zis, «les Petits-Russiens», cari vorbesc o limbă slavică distinsă ca și cea polonă sau cea bohemă, nici de cum un simplu dialect muscălesc: «das Kleinrussische— zice Miklosich — «ist eine selbstständige Sprache und «nicht ein Dialekt des Grossrussischen». Decî a nu se amalgama Muscalii cei stăpâni cu Rutenii cei robiți. Rutenii, ca și Polonii, sînt nesce victime ale barbarului Muscal. Totuși nici cu Rutenii noi n'ama-vut vechi legături religioase, ci numai cu Sërbi și cu Bulgari. Cu Sërbi dar și cu Bulgari noi sîntem de la în-

ceput coreligionari prin ortodoxia ;
și dorim a rămâne neștrămutați.
Singura mare deosebire între orto-
doxia Românilor și între cea a
Serbilor și a Bulgarilor a fost tot-
d'a-una și persistă: lipsa la noi ab-
solută de bigotism.

Din toate popoarele crestine, nu-
mai și numai Români, din momen-
tul de cînd apar pe scena istoriei
ca o naționalitate separată și pînă
în ziua de astăzi, n'a dat naștere
nici unui sfînt.

Factul este ciudat, și totuși noi
provocăm pe orî-cine de a ne da
o singură desmințire.

Sfinții noștri așa numiți națio-
nali: sîntul Ioan de la Suceava, sînta
Parasceva de la Iași, sînta Filotea
de la Curtea de Argeș, aș fost Bul-
gări, Sirbi, Greci.

Biserica noastră a posedat în di-
ferite timpuri bărbați mari, iluștri
prin știință și prin moralitate, pre-
cum, de exemplu, mitropolitul Do-
softeu, sau încă mai bine mitro-
politul Iacob Stamati, născut por-
car din munții Ardealului, care, ră-
dicîndu-se numai prin învățatură
și prin virtute din stîna ciobă-
nească pînă la culmea ierarhiei
spirituale, a fost un adevărat scut

7584

al poporului contra desfriului despotic și oligarchic; dar nici o dată n'a trecut prin mintea strămoșilor noștri tentațiunea de a sfinți aceste somități eclesiastice.

Nu ne-a ă lipsit, de asemenea, punică, eremiță, ascetică, ducând o viață nu mai puțin dură și nu mai puțin contemplativă decum se crede a fi fost sfinții cei eșiți în primii secolii ai creștinismului din fundul Tebaidei. Ast-fel a fost, între alții, acel săhastru Daniil, care trăia într'o pesceră de la Voroneț și pe care Stefan cel Mare îl consulta în afacerile cele mai grave ale statului, primind drept răspuns consiliile cele mai patriotice, bună-oară: «nu te închina Turcului, ci te du de te luptă».

Românii nu făceau sfinți calendariști, dar totuși ei număau sfinți pe oamenii cei mari ai neamului românesc, de exemplu cronicarul Urechea ne spune despre Ștefan cel Mare: «îi zicea sfântul Ștefan-Vodă «nu pentru suflet, că este în mâna «lui Dumnezeu, că el încă a fost «om cu păcate, ci pentru lucrurile «sale cele vitejești...»

Pentru faptele cele curat cetățenești, Românul ar putea chiar as-

tăzi să zică : sfântul Mihail Cogălniceanu, sfântul Ion Brătianu, sfântul Lascar Catargi, însă nu într'un sens clerical; pe cînd amicii noștri Serbi și Bulgari au speriat pînă și pe Muscali de mulțimea sfinților bisericești sadea-bulgărești și sadea-sîrbești. Profesorul de la Moscova Golubinski numără 52 sfinți exclusiv bulgărești, dintre cari unii proaspeți din zilele noastre, de pildă un sfânt Ignatie de la Eski-Zagra mort la 1814 și un alt sfânt Onufrie din Gabrova de la 1818. Serbi, la rîndul lor, au mers pînă a clasifica pe sfinții lor cei proprii, anume 10 principii, 8 vlădicii și nu mai știu cîți alții de alte categorii.

Cu toate astea, orîcît de caracteristică ar fi diferența între Români și între Serbo-Bulgari din punctul de vedere al bigotismului, noi recunoaștem cu dragă inimă că suntem cu Serbi și Bulgari de o potrivă ortodoxi : toți pe deplin coreligionari ; nu însă, nu și de o mie de ori nu, nu cu Muscalii, cari nu sunt de loc ortodoxi.

Să examinăm cestiunea pe față și fără ocol, pentru ca să ne poată răspunde cei agramați de la «L'Orient orthodoxe».

Biserica cea muscălească se împarte în două tabere distinse: biserica muscălească cea oficială și o biserică muscălească neoficială.

Să începem prin cea neoficială: așa numitul *raskol*, literalmente «schismă».

Această schismă se compune dintr'o mulțime de secte mari și mici, toate proprii Muscalilor, absolut necunoscute Rutenilor.

Rutenii și-au căpătat, abia de vr'o 50 de ani, una singură sectă, care orîși-cum este mult mai cu minte de cît toate cele muscălești, anume *Stundismul*. Stundismul se înru-desce cu protestantismul german, și s'a și născut pe la 1860 în coloniile nemțești din Rusia meridională, mai ales într'o coloniă nemțească din Basarabia, în satul Sărata din districtul Akermanului, unde primii predicatori au fost Nemții Lindl și Strohle. Este remarcabil că propaganda ștundistă a debutat în Basarabia, dar n'a putut să molipsească pe nici un Moldovean, ci a trebuit să treacă peste Nistru și acolo s'a răspîndit cu o neînchipuită repeziciune printre Ruteni; fiind însă o sectă mai de treabă, ea n'a putut străbate la Muscali. Muscalii

se mulțumesc cu sectele cele mai absurde, une-orî chiar criminale, cari formează biserica lor cea neoficială.

Această biserică muscălească neoficială nu este o glumă numerică de vr'o cîte-va miî de oameni, nici chiar de cîte-va sute de miî, ci nu e departe de jumătatea numărului total al Muscalilor proprii ziși, ai stăpînilor Rusiei, ai candidaților de a stăpîni peninsula balcanică. La 1830 contele Krasinski constatare 5 milioane «et le nombre allait sans cesse en augmentant.» In România, în Bucovina și 'n Dobrogea, Muscalii cei imigrați la noi: Lipoveni și Scopeți, pe cari îi descrie repositul episcop Melchisedek și preutul Dimitrie Dan, ne pot da o idee despre ceea ce este biserica muscălească cea neoficială, dar o idee slabă, căci cei mai răi au rămas la Nord în patria lor. Acolo se mîntine pînă astăzi, bună oară, secta celor porecliți Duhobortzi, ale căroră asasinate îngroziseră la 1839 pe contele Worontzof, descoperindu-se o insulă a lor numită *Rai i Muka*, adecă «Paradis și tortura», unde s'au găsit miî de cadavre a victimelor. O altă sectă, *Hlestovșiki*, re

presintă întocmai pe Flagelanții din veacul de mijloc. O altă sectă, *Su-
botniki*, imitează obiceiurile și ri-
turile Evreilor. O sectă consideră
sinuciderea saă omorul prin ardere
ca un botez de foc. Baronul Haxt-
hausen, care trăise în Rusia pe la
1843, ne povestește cum, cu câțiva
anî înainte, pe o moșă de lângă râul
Volga, vr'o cincî-zeci de sectari s'au
întrunit pentru a se omori unul pe
altul, și toți au căzut măcelăriți
unul cu cuțitul altuia, afară de nu-
maî doi remași vii, fiind surprinși
de către autoritate.

Inlăturîndu-se fanatismul cel săl-
batic al acestor sectari, ei sînt cei
maî onorabili dintre Muscali: sînt
cinstiți, țin la cuvîntul lor, se fe-
resc de minciună, ast-fel că în ulti-
mul răsboiū turco-rus, dacā un Li-
povan ar fi fost în capul Statului
rusesc, e sigur că nu ne-ar fi răpit
petecul de Basarabiă, după ce se în-
datorise a păstra întregitatea teri-
torului românesc. Ei toți sînt țā-
rāni și negustori, mulți foarte bo-
gați. Și fiind mulți foarte bogați,
să ne permită diarul d-lui Ilici a'l
întreba: oare nu cum-va în numele
acestei ortodoxie ne face propa-
gandă?

Să trecem însă la cea-l'altă biserică muscălească, la cea oficială, la care aparține și pe care o protege fățiș guvernul de la Petersburg, numind'o cu fală *pravoslavnică*. Ultimul nostru cronicar, Zilot Românul, care scriea pe timpul lui Tudor Vladimirescu, caracterizează românește și grecește întreaga lume oficială muscălească în două versuri:

«Iar în năuntru ce să vezi? un lup supt pielea oiî:

«De la împărat pînă la ofițer, ἄπαντες ἐνα οὐί... adecă toți unul ca altul. Acești «lupi supt pielea oiî», fie cît de răi, aū fost în adevăr ortodoxi, cel puțin un tel de ortodoxi, pînă la Petru cel Mare. Pînă atunci Muscalii aveaū în fruntea bisericeî un cap canonic. Doctrina evangelică nu îngădue unuî mirean să stea în capul bisericeî, căci însuși Crist zice: «Dați Cesarului cele ce sînt ale Cesarului, și lui Dumnezeu cele ce sînt ale lui Dumnezeu — τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». La 1702 Petru cel Mare a desființat patriarcatul de la Moscova și s'a proclamat el însuși șef suprem al bisericeî. De atunci și pînă astăzi tzarul este *Papa de la Neva*, întocmai după cum la

catolică este *Papa de la Vatican*. însă fără asemănare mai teribil Papa cel muscălesc, de vreme ce în loc de cîrjă ține în mîină o nagaică, un gîrbaci special al Cazacilor. Este o kesarodoxiă, o tzarodoxiă, a nagaicodoxiă, dar nu poate fi ortodoxiă. Muscalii nu sînt coreligionari cu Români, cu Grecii, cu Sërbi și cu Bulgarii. Un mic pas mai departe, o simplă variațiune, și sultanul ar putea să desființeze patriarcatul de Constantinopole, proclamându-se șef suprem al bisericeii creștine. Cum dară, domniele-voastre ce de la «L'Orient orthodoxe», cum dară d-voastre, fie Lipoveni, fie tzarodoxi, una din două, cum de ne vorbiți de ortodoxiă? Ba încă ne vorbiți de un protectorat ortodox al Rusiei! Protectorat! ..

Am terminat cu ambele biserici cele quasi-creștine muscălescă; ne mai rămîne cestiunea protectoratului. Protectorat eminent politic, nu religiunea, este ceea ce preocupă pe patronii d-lui Ilici. În secolul trecut Rusia exercitase cîțva timp mai întîiu un protectorat asupra Tătarilor din Crimeea, măcar că Tătarii de acolo erau mahometani; și exercitase cîțva

timp mai întâiu un protectorat asupra Poloniei, măcar că Poloniș sînt catolici. Chiar astă-zî Rusia ar fi foarte bucuroasă să exercite cîtva timp mai întâiu un protectorat asupra Chinei, măcar că Chinesii sunt budhiști. Cestiunea ortodoxiei este o pură farsă pentru Muscali; realitate serioasă pentru dînșii este protectoratul, negreșit *cît-va timp mai întâiu, și apoi nagaică!* Drama muscălească este o piesă în cinci acte: primul act—dragoste, actul al cincilea—asasinat, cele trei acte de la mijloc—ruble, decorații, titluri, minciuni și infamii!

Miron Costin ne spune că sub Ștefan-vodă Tomșa a fost osîndit la moarte un diéc sașu gramatic. «Pentru un Diéc ce era foarte de «treabă de scrisoare—zice cronicarul—s'aŭ rugat boșerii să l ierte «că este cărturar bun. A răspuns «Ștefan-vodă: ha, ha, ha, mai cărturar decît dracul, nu este altul». Eî bine, Rusia, cînd îi trebuie, găsesce tot-d'a-una la nevoie indivizii mai cărturari decît însuși dracul. Printre ceî-lalți este Paul Lilienfeld, German prin origine și prin inteligență, Muscal prin creștere și prin foloase materiale. Lilienfeld a stu-

diat la universitatea din Petersburg și a înaintat foarte sus în ierarhia administrativă: guvernator al Curlandiei, vice-guvernator în capitala Rusiei, senator imperial. Specializându-se în sociologie, el a publicat studii rusesce; a scos apoi aceleași studii nemțește în cinci tomuri: *Gedanken über die Socialwissenschaft der Zukunft* (Cugetări asupra Sociologiei viitorului), în fine franțuzesce: *La pathologie sociale*, care nu poate să nu încinte pe Francesii cei de astăzi, de oară-ce autorul e Muscal.

Cu multă abilitate și așa zicînd pe nesimțite, Lilienfeld susține și dezvoltă teoriile cele plăcute guvernului rusesc, pe care îl justifică nu numai pentru present, ci mai ales pentru viitor: «în Zukunft». În operele sale el nu zărește nicăiri un singur rău la Muscali: despotismul, cruzimea, barbaria Rusiei, toate sunt bune la Lilienfeld. Regimul constitutiv al Angliei — zice el — nu este ceva mai presus de cât absolutismul muscălesc: «L'au-tocratie correspond parfaitement au caractère de la nationalité russe, à ses tendances et ses aspirations, ainsi qu'aux conditions ethnogra-

«phiques... Non seulement au point
«de vue des exigences de la vie réelle,
«mais de *même au point de vue scien-*
«*tifique*, on ne saurait soutenir que
«la constitution politique de l'em-
«pire britannique soit plus parfaite
«que celle de la Russie». Așa dară
Poloniî, Germaniî din provinciile
baltice, Ruteniî, Moldoveniî din Ba-
sarabia, toți trebuie să sărute oribilul
jug al Muscalilor, fiind-că Musca-
lilor le convine despotismul, care
din punctul de vedere științific nu
e mai puțin perfect de cât constitu-
țiunea engleză. Dar dacă elementele
cele nemuscălești se indignază de
despotism ? O, atunci—zice Lilien-
feld : «en rejetant de son sein les
«éléments pernicioeux, en les refou-
«lant à sa périphérie *en analogie*
«*avec le travail de sécrétion* des orga-
«nismes de la nature, la société
«effectue un triage dans le sens
«négatif. L'exécution capitale, la dé-
«portation, la réclusion temporaire
«ou viagère, le bannissement vers
«les bas-fonds sociaux des individus
«moralement dégénérés, sont les
«moyens dont la société se sert pour
«se débarrasser de ces éléments». Deci
calăul, cnota și Siberia sunt un fel
de purgativ foarte științific, după

Lilienfeld, pentru a restabili buna digestiune a guvernului muscălesc. Cu alte cuvinte, pentru sociologul de la Petersburg, Poloniî, Ruteniî și Moldoveniî cei decapitați, spînzurați, torturați sau surghiuniți, represintă niște ingrediente scoase din stomachul cel stricat al Tzarului: «en analogie avec le travail de sécrétion».

Și pentru ușurarea acestei operațiuni servă o lungă ierarchiă de cinovnici mari și mici, o irarchiă întemeiată pe cete de jandarmi și de căzaci. Iată soarta, pe care în ziarul «L'Orient orthodoxe» o așteaptă confederațiunea cea balcanică sub protectoratul Rusiei.

Maî drept va fi, ca redactoriî să lase în pace România, dar nici la Belgrad sau la Sofia să nu meargă, ci să plece maî curînd în sfînta Rusiă, unde, după teoria lui Lilienfeld, vor putea să serve guvernului muscălesc «en analogie avec le travail de sécrétion» Pe noi, Româniî, nu ne-a ametit Papa de la Roma, dar cu atîta și maî puțin ne va înșela enciclicele Papei de la Neva!

Un singur punct, de care se te-rește Lilienfeld cu tot dinadînsul în operele sale, rusește, nemțește și

franțuzește, un singur punct uitat sînt spioni. Ar fi trebuit cu orîce preț să justifice rolul pe care îl jîcă spioni în organismul statului muscălesc, rolul cel mai important în Rusia. În imperiul țarului, între fiecare decă indivizî figurează cel puțin un spion. Decî se numără minimum zece milioane de spionî de ambele sexuri, afară de mulți spionî nu din interes, ci gratis: spionî pentru artă, quintesența caracterului muscălesc. Mai pe d'asupra, în fiecare capitală europeană în permanență, în unele puncturi într'un mod provisoriu sau transito, circulează o droaie nenumărată de spionî muscălești, poliția secretă a Papei de la Neva. În București a fost tot-d'una o mulțime. Chiar aci în Ateneu nu poate să lipsească vr'o cîți-va. Să și facă dară infama meserie! să raporteze că un bătrîn Moldovean a fotografiat Rusia în numele *Tinerimii Române*.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2017

BIBLIOTECA
Centrală
Universitară
București